

Електоральні настрої: травень 2004

Юрій Шайгородський,
кандидат психологічних наук,
президент Українського центру
політичного менеджменту

Український інститут соціальних досліджень і Український центр політичного менеджменту провели соціологічне опитування населення України щодо соціально-політичної орієнтації громадян та електоральних настроїв і рівня підтримки потенційних кандидатів на посаду Президента України. Опитування проводилося в усіх адміністративно-територіальних одиницях України з 11 по 16 травня. Опитано 2038 респондентів віком від 18 років і старше. Рівень досягнення респондентів становить 79,9%. Вибіркова сукупність репрезентативна за основними соціально-демографічними ознаками. Стандартні відхилення при достовірних 95 % і співвідношенні змінних від 0,1:0,9 до 0,5:0,5 становлять 1,3 – 2,1 %. Опитування проведено у 125 поселеннях: 68 містах і 57 селах.

Рейтинг потенційних кандидатів на посаду Президента України

Відповідаючи на пряме запитання „Скажіть, будь ласка, якби президентські вибори відбувалися найближчої неділі і в бюлетень для голосування були внесені такі кандидати, то за кого з них Ви проголосували б? Назвіть одне прізвище”, найчастіше респонденти висловлювали готовність проголосувати за В. Ющенка (24 %), на другому місці - В. Янукович (18 %).

Як з'ясувалося, найбільшою мірою бажання голосувати за **В. Ющенка** виражені в Західному регіоні, найменшою - в Східному та Південному і в АР Крим; за **В. Януковича** - найбільшою мірою в Східному та Південному регіонах, найменшою - на Заході, в Північному та Центральному регіонах і в Києві. **П. Симоненка** найчастіше підтримують у Східному, Південному та Центральному регіонах і в Криму, найрідше - на Заході та Півночі. **О. Мороз** має найбільшу підтримку в Центральному регіоні, найменшу (не більше 3 %) - на Сході, Півдні, АР Крим та в Києві. **Ю. Тимошенко** найбільш популярна в Західному та Північному регіонах.

Рівень електоральної підтримки політичних діячів

Якщо порівнювати результати останнього опитування з даними дослідження, проведеного в березні та квітні, то можна відзначити, що стосовно майже всіх політиків дещо збільшилася частка респондентів, які категорично відкидають можливість проголосувати за них (варіант відповіді „Не проголосую ні за яких обставин”). Єдиним винятком з цієї тенденції стала громадська думка щодо О. Мороза. На цьому тлі не фіксується більш-менш значних позитивних зрушень у поглядах прихильників того чи іншого політика. Жодний політик протягом цього місяця не зміг збільшити кількості своїх переконаних прихильників. Навпаки, їхня кількість дещо зменшувалася.

Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Скажіть, будь ласка, якби президентські вибори відбувалися найближчої неділі і в бюлетень для голосування були внесені такі кандидати, то за кого з них Ви проголосували б? Назвіть одне прізвище”, %

	Серед всіх опитаних	Серед тих, хто визначився із своєю позицією (N =1852)	Серед тих, хто визначився і братиме участь у виборах (N =1751)
Ющенко Віктор	24	26	30
Янукович Віктор	18	20	22
Симоненко Петро	14	15	17
Кучма Леонід	5	5	6
Мороз Олександр	6	7	7
Тимошенко Юлія	4	4	5
Медведчук Віктор	3	3	4
Вітренко Наталя	2	2	2
Кінах Анатолій	1	1	1
Тігіпко Сергій	1	1	1
<i>Проголосував би за іншого кандидата</i>	3	3	4
<i>Проголосував би проти всіх</i>	6	7	7
<i>Не став (а) би брати участі у виборах</i>	5	5	
<i>Важко відповісти</i>	8		

Найбільш категорично опитані не бажають віддавати свої голоси та підтримувати таких політиків, як Леонід Кучма (60 %), Наталя Вітренко (59 %) та Юлія Тимошенко (51 %).

Найбільшу підтримку як потенційний кандидат на посаду Президента зберігає за собою В. Ющенко, за якого готові проголосувати 37 % опитаних (35 % у квітні та 38 % у березні), що включає 14 % тих, хто впевнений, що проголосує саме за нього (що залишається найвищим показником „ядрового” електорату порівняно з усіма іншими кандидатами).

Потенційний електорат В. Януковича становить у травні 33 % (30 % - у квітні, 33 % - у березні).

Інші кандидати продовжують істотно відставати від двох лідерів електоральних симпатій.

Перетікання голосів виборців: прогнози та сценарії

Доволі цікавим є аналіз відповідей тих респондентів, які зазначили, що цілком імовірно, що голосуватимуть, або переконані, що голосуватимуть за одного кандидата, а в результаті, відповідаючи на „запитання-бюлетень”, обрали іншу кандидатуру. Таким чином, зараз можна побачити, які політики розраховують на один і той самий електорат.

З'ясувалося, що майже в кожного політика є так званий „плаваючий електорат”, який виявляє до політика прихильність, не виключає можливості голосування за нього, але кандидатом, якому віддає свій голос, називає іншого. Так, частка тих, хто „переходить” від В. Ющенка до В. Януковича, становить близько 3 % серед тих, хто вказував, що „цілком імовірно проголосує” або „переконаний в тому, що проголосує” за В. Ющенка. Частка тих, хто виказав готовність проголосувати за В. Януковича, але обрав при жорсткішій постановці запитання єдиною кандидатурою В. Ющенка – 4,6 %.

Як політика, до якого відходить доволі значна частка тих, хто міг би підтримати іншу кандидатуру, можна назвати В. Ющенка. До нього тяжіє електорат Ю. Тимошенко (7 %), О. Мороза (майже 4 %).

Сценарій „Єдиний кандидат”

У разі висунення єдиним кандидатом від лівих сил **П. Симоненка**, за умов, що вибори відбудуться наступної неділі, він здобув би 15 % голосів. У такому разі за В. Ющенка проголосували б 26 %, за В. Януковича – 19 %. Якщо єдиним кандидатом від лівих сил буде О. Мороз, то здобув би 12 % голосів. За В. Ющенка проголосували б 25 %, за В. Януковича – 20 %.

У разі висунення єдиним кандидатом від влади **В. Януковича**, він отримав би 22 % голосів, В. Ющенко – 25 %, П. Симоненко – 13 %.

Якщо **В. Ющенка** висунуть єдиним кандидатом від „Нашої України” та БЮТ, то він матиме 27 % голосів, В. Янукович – 18 % опитаних, а П.Симоненко – 14 %. У разі висунення від цих сил Ю.Тимошенко, вона може здобути 13 % голосів, В. Янукович – 22 %, П.Симоненко – 15 %.

Шанси на перемогу у другому турі виборів

За даними опитування, якщо б наступної осені мав відбутися другий тур виборів та вибирати потрібно було б між **В. Януковичем** та **В. Ющенком**, то голоси виборців могли б розподілитися так:

	Жовтень 2003 р.	Травень 2004 р.
Віктор Ющенко *	40	33
Віктор Янукович **	21	29
Проголосував би проти всіх	18	15
Не став би брати участі у виборах	8	8
Важко відповісти	13	15

За умов проходження у другий тур **П. Симоненка** та **В. Ющенка**, голова КПУ отримав би підтримку 21 % опитаних, а В. Ющенко 38 %. Не пішли б на вибори 9 % опитаних, проголосували б проти обох кандидатів 19 %. Ще 13 % не змогли дати конкретної відповіді на це запитання.

Якщо в другий тур пройдуть **В. Янукович** та **П. Симоненко**, то перший, ймовірно, отримав б підтримку 32 % опитаних, другий – 19 %. Частка респондентів, які впевнені, що не пішли би на вибори Президента, становить 10 %, а 21 % проголосували б проти всіх, ще 18 % вагалися з відповіддю.

За оцінками соціологів, розподіл відповідей щодо голосування в другому турі є доволі умовним і може вказувати лише на загальні тенденції електоральних настроїв та уподобань. По-перше, це зумовлено значним, з точки зору соціологічного прогнозування, часовим проміжком, що відділяє нас від дати проведення як другого, так і першого турів президентських виборів. По-друге, тим, що відповіді на проєкційні запитання передбачають багато припущень, які неможливо врахувати, і які безпосередньо відбиваються на якості отриманої інформації.

Рівень електоральної підтримки політичних сил та партій

На момент проведення опитування доволі помітна частина громадян продовжувала дистанціюватися від будь-яких політичних течій, оскільки не могла або не бажала ідентифікувати себе з ними.

Що ж до респондентів, які визначилися зі своїми політичними вподобаннями, то тут найбільший рівень підтримки має національно-демократична та комуністична течії. Як засвідчують отримані результати, рівень підтримки нашими громадянами поєднання ідеї ринкової економіки з ідеями україно-російського союзу фактично дорівнює рівню підтримки соціал-демократичного напрямку. Близька до них за популярністю ідеологія „зелених”.

Логічним продовженням вивчення політичних орієнтацій громадян України стало запитання щодо підтримки певних політичних партій, які б респонденти підтримували своїм членством, участю в акціях або були їх симпатиками.

На момент проведення опитування серед різних політичних блоків/партій рівень підтримки блоку В. Ющенко був найпереконливішим. На другому місці, відповідно до електоральних уподобань, перебуває Комуністична партія. Третє місце посідає Партія регіонів України.

До переліку партій, які б змогли перетнути 3 % бар'єр також у травні цього року можна віднести Соціал-демократичну партію України (об'єднану), Соціалістичну партію України, Блок Юлії Тимошенко.